

קובץ

האור לחיים

שנה שלישית

מאמרים ושיחות

מרן ראש הישיבה

הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת כי תצא תש"פ

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	
20:31	19:42	18:52	י-ם
20:28	19:40	18:50	ת"א
20:30	19:42	18:52	חיפה
20:29	19:41	18:51	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 18:32

הזמנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת כי תצא תש"פ

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אחריו" - חומש דברים

1 רחמנות גם כלפי בעלי חיים

פניני אור החיים הקדוש:

4 כי "תצא" למלחמה

פרשה למעשה:

20 כיצד לנצח את היצר המתחדש בכל יום

רחמנות גם כלפי בעלי חיים

ושמעתי שבאותו מקום מצויים עופות לבנים.

בקשתי מאבי: "בבקשה, אבא, תקנה לי אפרוח לכן אחד, ואגדל אותו".

אמר לי אבי: "בסדר, אשתדל. אני רק מקווה שלא ימות בדרך".

אבי באמת הביא לי אפרוח, והייתי קשור אליו מאוד. האכלתי אותו והשקיתי אותו במסירות, והוא גדל יותר ויותר.

אחרי כמה שבועות נעלם פתאום האפרוח. חיפשתי

וחיפשתי, ולא מצאתי אותו. היה לי צער נורא, ובכיתי הרבה. יום אחד, כשבאו לדלות מים מהבאר שהיתה בחצר, ראו משהו צף שם. זה היה האפרוח המסכן. התברר, שהוא יצא מהלול שלו, נפל וטבע.

לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך? והתעלמת מהם, הקם תקים עמו (דברים כב, ד).

מצד אחד, כואב הלב שבני אדם נקשרים לכלבים במקום להיות קשורים לילדים. במקום לגדל ילדים באהבה ובמסירות, מטפחים כלבים ויוצרים איתם קשר נפשי...

אך דבר זה אינו נובע מטיפשות, אלא דווקא מרגש הרחמנות המוטבע בנפש היהודית.

ליהודי יש רגש של רחמים גם כלפי חיות וציפורים.

זכורני שכשהייתי ילד קטן במרוקו, כל העופות אצלנו היו צבעוניים, חומים ושחורים וכדומה. אבי ז"ל עמד לנסוע לאיזשהו מקום לצורך מסחרו,

"יש בכך רגש של

רחמים ורצון לעזור

לזולת? תנצל זאת

כדי לעזור לילדים,

לעניים, ולכל אדם

שיקוק לעזרתך"

בכל בוקר היה נותן לה מזון ושתייה. מדוע החזיק חתולה בביתו? מכיוון שבישוב שבו התגורר היו מצויים עכברים, שהיו חודרים לבתים ומטרידים את יושביהם. כאשר מסתובבת חתולה בבית, אין העכברים יכולים למצוא שם מנוח.

לאחר זמן, נפתרה בעיית העכברים, ושוב לא נזקקו לחתולה. התלמידים רצו לסלק את החתולה מן הבית, כדי שלא תפריע, אך הרב אמר להם: "הניחו לה, תנו לה להמשיך להסתובב בבית. אחרי שעמלה לעשות עימי טובה, בהרחיקה את העכברים מביתי, יש לי כלפיה הכרת הטוב..."

הכרת הטוב אפילו כלפי בעל חיים!

רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, שהיה גאון עולם, כיהן כרבה הראשי של קובנה. הוא היה מגדולי הפוסקים, ורבנים רבים שלחו אליו את שאלותיהם. הוא נודע גם בפעילותו הרבה להעמדת הדת על תילה ולהרמת קרן התורה, וכן פעל רבות

קשה לתאר איזה צער היה לי עליו, וכמה גדול ונורא היה הכאב.

הרגש הזה נמצא בתוך ליבו של היהודי - אבל צריך לפתח אותו בכיוון החיובי והנכון!

יש בכך רגש של רחמים ורצון לעזור לזולת? תנצל זאת כדי לעזור לילדים, לעניים, ולכל אדם שזקוק לעזרתך.

חבל מאוד על אלו שמתפחים חיות ומשפיעים עליהם אהבה וכל טוב, במקום להיטיב לילדיהם ולשאר בני אדם.

רבי אליהו לופיאן זצ"ל היה מגדולי המשגיחים ובעלי המוסר בדור הקודם. הוא שימש כמשגיח ביישיבת "כנסת חזקיהו" - כפר חסידים, שם היה מוסר שיחות מוסר ששמען נודע למרחוק, והיה מכוון את התלמידים לתיקון המידות, להסיר מהלבבות את הקנאה והכעס, ולהתחזק באהבה אמיתית של הזולת.

בביתו של צדיק זה הסתובבה חתולה.

התלמיד חשב שהרב הגיע למסקנה שצריך לשנות את אחת מן התשובות שכתב, ולכן מיהר אחריו, שלא תצא חס וחלילה תקלה בפסק לא נכון.

אך הרב אמר לו: "כל יום אני משאיר צלחת עם חלב עבור החתולה שמסתובבת ליד ביתי. הבוקר, כשיצאתי מהבית, שכחתי להשאיר את צלחת החלב. אנא, תן לחתולה לשתות חלב"...

תלמידי חכמים, ככל שהם גדלים יותר בתורה ובמידות טובות, הם מזדככים יותר. יש בהם יותר רגשות כלפי כל בריה ובריה, אפילו כלפי בעלי חיים.

לסייע ליהודים ברוסיה ובמדינות אחרות.

כדי שיוכל ללמוד בישוב הדעת, היה עוזב לפעמים את ביתו ולומד בעיר הסמוכה. תלמיד אחד היה ממונה להביא אליו את המכתבים שהגיעו מכל קצוות העולם, כדי שיענה תשובות בהלכה. בין עיר מגוריו לעיר שבה למד הפריד נהר, והתלמיד היה מפליג בספינה כדי להגיע אליו.

פעם אחת הביא לו התלמיד את המכתבים, והרב הפקיד בידיו את התשובות. התלמיד עמד לעלות על הספינה בדרכו חזרה, כשראה את הרב רץ אחריו וקורא לו להמתין.

כי "תצא" למלחמה

ה"אור החיים" הקדוש מדקדק בלשון הכתוב: מדוע נאמר "כי תצא למלחמה על איבך", לכאורה היה לו לומר 'כי תלחם באויבך'?

אלא - אומר ה"אור החיים" הקדוש - ישנן סיבות ועילות שונות ליציאה למלחמה. על כך אומרת התורה: אם אתה רוצה שה' יהיה בעזרך ויתן את אויבך בידיך, יציאתך למלחמה צריכה להיות מתוך עילה ומטרה כדי להינקם מאויבך, שהם אויבי ה', ולא מכל סיבה אחרת. אבל אם יציאתך למלחמה תהיה ממניע אחר - לא מובטח לך שה' יתן את אויבך בידיך. עוד רמזה התורה: אל תמתין שהאויב יגיע לשער עירך, ואז תצא להלחם בו. אלא "כי תצא למלחמה על איבך" - תקדים ותצא להילחם בו, תפתיע אותו במקומו, ואז תצליח להביס ולהכניע אותו.

אומרים חז"ל: "כי תצא למלחמה" - "לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע" (קידושין כא ע"ב, הובא ברש"י). כללי

כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלוקיך בידך (דברים כא, ט).
כותב ה"אור החיים" הקדוש:

"צריך לדעת למה הוצרך לומר כל זה, שלא היה צ"ל אלא 'כי תראה בשביה אשת וגו'', עוד אחר שאמר כי תצא למלחמה לא היה צריך לומר על אויבך, ואולי כי לפי שבא הכתוב להתיר יפת תואר שאסורה שלא בשעת מלחמה, גם להתיר קדלי דחזירי (חולין י"ז). ושאר איסורין, חש הכתוב שביציאת ישראל למלחמה רגליהם לרע ירוצו כדי שיהנו מדבר איסור, לזה בא הכתוב והתנה ואמר כי תצא - תהיה יציאתך למלחמה להינקם מאויבך שהם אויבי ה', על דרך אומרו (תהלים קל"ט) "הלא משנאיך ה' אשנא וגו' לאויבים היו לי", לטעם זה תהיה יציאתך, ואם תעשה כן ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבת שבינו, ומזה אתה למד שזולת כן אם תהיה יציאתך לטעם אחר והטעם מובן ממה שאמר בעניין אינו מובטח שיתנהו ה' בידו".

שעת מלחמה, מה שמוטל על האדם הוא רק לצאת למלחמה. מכאן ואילך, לא האדם נלחם את עצם המלחמה, אלא הקב"ה נלחם עבורו - "ה' איש מְלַחֵמָה" (שמות טו, ג). כך אמר משה לישראל (שם יד, יד): "ה' יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרֹשׁוּן".

כאשר עם ישראל יוצאים להילחם באויביהם, הם רואים את הגדודים הרבים של האויב ואת כלי הנשק העצומים העומדים לרשותם, וליבם מתמלא מורא ופחד: איך נלחם נגדם, הרי אנו חלשים ומעטים לעומתם.

אכן, אם בני האדם עצמם הם הנלחמים במלחמה, יש להם מה לחשוש ולפחד מעוצמת האויב. אולם התורה אומרת לנו: "כי תצא למלחמה על איביך". תפקידנו הוא רק לצאת למלחמה, ואת עצם המלחמה עושה הקב"ה. אם הקב"ה נלחם - מובטח לך שהאויב יפול בידיך: "וּנְתַנּוּ ה' אֱלֹקֶיךָ בְיָדְךָ".

לכן, אומרת התורה (לעיל כ, ג): "אַל יִרָךְ לְבַבְכֶם אֶל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ וְאַל

המלחמה וטכסיסה תופסים בכל מלחמה, אך הם נכונים שבעתיים במלחמת היצר.

היצר אורב לך ומנסה להתקרב אליך ולהפיל אותך ברשתו. אם תמתין ולא תלחם בו עד שיגיע סמוך אליך, יהיה לך קשה מאוד לגבור עליו. לכן אל תמתין לו שיתקרב אליך, אלא תלחם בו כשהוא עדיין רחוק ממך.

עוד רומזת התורה: "כי תצא למלחמה על איביך" - מרגע שהאדם יוצא לאוויר העולם הוא שרוי במלחמה כנגד היצר. כך אמר אנטונינוס לרבי: מאימתי יצר הרע שולט באדם - משעת יציאה. על כך הוסיף רבי: ומקרא מסיעו, שנאמר (בראשית ד, ז) "לְפֶתַח חַטָּאת רִיחַ", שהיצר הרע רובץ לפתחו של האדם מרגע צאתו לעולם (סנהדרין צא ע"ב).

באופן נוסף מפרש ה"אור החיים" הקדוש מדוע אמרה התורה "כי תצא למלחמה" ולא אמרה 'כי תלחם': באה התורה להשמיענו, שאם הגיעה

שעומדים כביכול לצאת להילחם. אחד מראשי המשכילים הציג עצמו בתור כהן משוח מלחמה. והיה מכריז ואומר, "מי שבנה בית חדש ולא חנך אותו, ילך וישוב לביתו", ומיד ירדו חיילים רבים מהבמה. המשיך אותו משכיל והכריז, "מי שנטע כרם ולא חיללו - ישוב לביתו", וירדו עוד רבים. "מי שארס אישה ולא נשאה ירד וישוב לביתו". כמעט שלא נותרו חיילים על הבמה. סיים והכריז, "מי האישי הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו" (כוונת התורה בזה למי שירא מהעברות שבידו, כגון אדם שמדבר בין תפילין של יד לתפילין של ראש, כמבואר במסכת סוטה מד ע"ב). ירדו כל החיילים מהבימה, ונשארו רק שלושה אנשים, שהוצגו בתור שלושת גדולי הדור דאז: רבי ישראל מאיר הכהן [ה"חפץ חיים"], רבי חיים עוזר גרודז'נסקי, ורבי חיים מברסקי, זכר צדיקים לברכה. צחקו המשכילים ואמרו: "וכי כך אפשר לנצח במלחמה!?"

באו וסיפרו על כך ל"חפץ חיים" ואמר: "נו, ולמה הביאו רק חצי

תערצו מפניהם". ומדוע? "פי ה' אלקיכם הלה עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם". הקב"ה בכבודו ובעצמו נמצא במלחמה ונלחם עם אויביכם.

בזמנו של ה"חפץ חיים" זצ"ל עשו ראשי ההשכלה הרשעים כל שביכולתם להרחיק את ישראל מאביהם שבשמים, ולגרום להם לעזוב את דרך התורה והמצוות רח"ל. יום אחד ערכו המשכילים הרשעים הצגה גדולה, כדי ללעוג לאופן שבו נערכו מלחמות ישראל על פי התורה הקדושה.

כידוע, רבים הם הפטורים מלצאת למלחמה, כפי שכתבה התורה (דברים כ, ה-ו): "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר פָּנָה בֵּית חֵדֶשׁ וְלֹא חָנְכוּ יְלָדָיו וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בְּמִלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחַנְּקֵנוּ. וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע פָּרִים וְלֹא חָלְלוּ יְלָדָיו וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ... וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יְלָדָיו וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ..."

על הבמה הוצבו "חיילים" רבים,

באוזניהם דברי רהב ושחץ: "בְּרוּ לָכֶם
אִישׁ וַיֵּרֶד אֵלָי. אִם יוּכַל לְהִלָּחֵם אֶתִּי
וְהִפְנִי וְהִיֵּינוּ לָכֶם לְעִבְדִּים, וְאִם אֲנִי
אוּכַל לוֹ וְהִפִּיתִיו וְהִיִּיתֶם לָנוּ לְעִבְדִּים
וְעִבְדְּתֶם אֹתָנוּ" (שמואל א' יז, ח-ט).

עם ישראל שמעו את דבריו והתמלאו
מורא ופחד. ואז נקלע לשם דוד בן
ישי, רועה צאן צעיר, שבא בשליחות
אביו להביא לחם לשלושת אחיו
הגדולים שהשתתפו במלחמה כנגד
פלישתים. בעודו שם מופיע גולית
הפלישתי במלוא קומתו הענקית.
"וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּרֹאוֹתֶם אֶת הָאִישׁ
וַיִּנְסוּ מִפָּנָיו וַיִּירָאוּ מְאֹד" (שמואל א' יז,
כד).

בא דוד אל שאול ואומר לו: "אֵל יִפַּל
לְב אָדָם עָלָיו, עֲבָדָה יִלְךְ וְנִלְחַם עִם
הַפְּלִשְׁתֵּי הַזֶּה" (שם, לב).

שאול משיב לו: "לֹא תוּכַל לְלָכֵת אֶל
הַפְּלִשְׁתֵּי הַזֶּה לְהִלָּחֵם עִמּוֹ, כִּי נֶעַר
אַתָּה וְהוּא אִישׁ מְלַחְמָה מִנְּעָרָיו" (שם,
לג) - אתם שני כוחות לא מאוזנים:
מצד אחד - איש ענק, ראשו, גופו
ורגליו עטויי נחושת, ובידיו כלי

מעשה? יראו נא גם את סופו של
המחזה!..."

תמהו האנשים: "מה כוונת רבנו? איזה
סוף לא הראו?"

אמר להם ה"חפץ חיים": "אכן, רק
מעטים נותרו ב'צבא', אך אותם
צדיקים מועטים יכניעו את כל
האויבים, אף אם יהיו רבים וחזקים
מאוד!"

התורה מבטיחה שה' ילחם לנו,
והניצחון הוא מעל הטבע, "כִּי ה'
אֱלֹהֵיכֶם הֵהוּיֶךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם
אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם" (דברים כ, ד),
"וַיִּנְתְּנוּ ה' אֱלֹהֵיךָ בַיָּדְךָ" (שם כא, י), "כִּי
לֹה' הַמְּלַחְמָה" (שמואל א' יז, מז).

בספר שמואל (א פרק יז) מסופר על
הפלישתים שקמו להילחם בעם
ישראל. בראשם בלט גולית הענק -
גובהו שש אמות וזרת, על ראשו כובע
נחושת, על גופו שיריון קשקשים
כבד, ובידיו חץ, חנית וכידון נחושת.
גולית פנה לעם ישראל והשמיע

בידו. הוא בוחר חמישה חלוקי אבנים מהנחל ושם אותם בכלי הרועים שלו, וכך הוא מתייצב לפני גולית הפלישתית...

גולית מביט בו בבוז ובלעג ואומר לו בכעס: "הַכֶּלֶב אֲנֹכִי פִי אַתָּה בָּא אֵלַי בְּמִקְלוֹת" (שם, מג). לא נחה דעתו של אותו רשע עד שהוא מקלל את דוד באלוקיו, ואומר לדוד: "לָכֵה אֵלַי וְאַתָּנָה אֶת בְּשָׂרְךָ לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הַשָּׂדֶה" (שם, מד).

מה משיב לו דוד? "אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחָרֶב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן, וְאַנְכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּשֵׁם ה' צָבָא-וַת אֱלֹהֵי מַעֲרֻכֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָרַפְתָּ" (שם, מה). זה ההבדל בינינו, וזה מה שיביא לי את הניצחון!

דוד מוסיף לחדד את הנקודה הזו, שהיא תורף העניין: "הַיּוֹם הָיָה יִסְגָּרְךָ ה' בְּיָדֵי וְהַפִּיתְךָ - וַיִּדְעוּ כָּל הָאָרֶץ כִּי יֵשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּדְעוּ כָּל הַקָּהָל הָאֵלֶּה כִּי לֹא בְּחָרֶב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ ה' כִּי לֵה' הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיַדְנוּ" (שם, מו-).

(מז)

מלחמה. ומי בא מולו? - נער צעיר וחסר ניסיון, בלי שום נשק ובלי טכסיסי מלחמה!

אך דוד בשלו: "גַּם אֶת הָאָרֶי גַּם הִדַּב הָפָה עֲבָדָה, וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרֵל הָזֶה כְּאַחַד מֵהֶם פִּי חֲרֹף מַעֲרַכַת אֱלֹהִים חַיִּים" (שם, לו). מוסיף דוד ומגלה את סוד ההצלחה במלחמה כנגד כל אויב באשר הוא: "ה' אֲשֶׁר הִצֵּלְנִי מִיַּד הָאָרֶי וּמִיַּד הִדַּב הוּא יִצִּילְנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הָזֶה". (שם, לז). אומר דוד: אם אני עצמי הייתי נלחם בו - באמת אין לי סיכוי מולו. אולם לא אני נלחם - ה' הוא הנלחם בו!

שאל מתרצה ואומר לו: "לך וזה יהיה עמך". אם הקב"ה נלחם - גם דוד הקטן יכול לנצח את גולית הענק.

אולם צריך לעשות את ההשתדלות הבסיסית. שאל מלביש את דוד בשריון לגופו ובכובע נחושת לראשו, אולם דוד מסיר אותם מעליו. הם מסורבלים מדי עבור מי שאינו מלומד במלחמה...

דוד הולך עם מקלו בידו, ונוטל קלע

אך לא רק במלחמות 'רגילות' הקב"ה נלחם לאדם, אלא גם במלחמת היצר, שהיא המלחמה הקשה מכולן. כמו שכתב ה'חובת הלבבות' (שער יחוד המעשה פרק ה): "ואמרו על חסיד, שפגע (שפגש) אנשים שבים ממלחמת אויבים, ושללו שלל אחר מלחמה חזקה, אמר להם: 'שבתם מן המלחמה הקטנה שוללים שלל, התעתדו למלחמה הגדולה'. אמרו לו: 'ומה היא המלחמה הגדולה?' אמר להם: 'מלחמת היצר וחייליו'".

במלחמה 'רגילה', החיילים כובשים את שטח האויב, ובזאת הכרעה המלחמה. האויב נכנע לפני הכובשים, הוא חסר כוח, המורל שלו ירוד, אין חשש שירים ראש ויקום עליהם.

לא כן היצר הרע. גם אם היום ניצחת את היצר וכבשת אותו - מחר הכל מתחיל מחדש. "יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום" (קידושין ל"ע"ב). היצר אינו שובת לעולם, הוא נלחם באדם מרגע בואו לעולם ועד זיבולא

כך היה. גולית התקרב אל דוד, בטוח שעוד רגע ימחץ אותו ברגליו, ואז דוד הכניס את ידו בזריזות אל הכלי, הוציא משם אבן וקלע אותה הישר במצחו של גולית. האבן פוגעת במצחו, והוא נופל על פניו ארצה ומת. לקח דוד את החרב מגולית וכתת בה את ראשו.

לכאורה תמוה, הרי גלית הוכה על מצחו, אם כן הוא היה צריך ליפול לאחוריו על גבו ולא על פניו? אלא אומרים חז"ל (ויקרא רבה י"ז), גובהו של גולית היה שש אמות וזרת. אם היה נופל לאחוריו, היה ראשו מתרחק מן המקום שבו ניצב דוד מול גולית. אם כן היה דוד צריך לטרוח כדי להגיע אל ראשו. לכן מן השמים הפילו את גולית על פניו, כדי שדוד לא יצטרך לטרוח כדי להגיע אל ראשו ולכרות אותו...

הנה כי כן, כשאדם יוצא למלחמה, די לו בחמישה חלוקי אבנים. מדוע? כי את המלחמה עצמה עושה הקב"ה, והכל נלקח בחשבון, עד לפרטים הזוטרים ביותר!

אך לא רק במלחמת היצר מובטחת לאדם סייעתא דשמיא מיוחדת לגבור על היצר, אלא בעבודת ה' בכלל.

אדם רואה את העבודה הרוחנית העומדת לפניו, והוא מקבל חלישות דעת: הרי זו משימה כבדה מנשוא, איך אעמוד בה? אנו מצווים (יהושע א, ח) "וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה", אולם איך אפשר ללמוד תורה כל היום? ואיך אפשר לשמור שבת כהלכתה, הרי הלכות שבת הן 'כהררים התלויים בשערה' (חגיגה י"ע"א)?

וכן בשאר העניינים, כגון איסור לשון הרע, שעליו כבר אמרו חז"ל (בבא בתרא קס"ה ע"א) כי כולם נכשלים באבק לשון הרע. ואם חז"ל קבעו כך, כיצד ננצל מלשון הרע? וכי מצווים אנו להיות כאילמים, ולא לפתוח את פינו כדי שלא נדבר דיבורים אסורים?

חלישות הדעת הזאת מפעפעת בנו לא רק במה שאנו מוציאים מפינו, אלא גם במה שאנו מכניסים לפינו: איך אפשר להינצל מאכילה של איסור? הרי גם אם נעשה כמיטב

בתריתא' - עד רגב האדמה האחרון שמכסים בו את קיברו של האדם לאחר מותו.

האדם רואה את היצר הרע, את כוחו העצום, את טכסיסי המלחמה שלו, וליבו נמס: איך אצליח לגבור עליו?

על כך משיבים לו: אם אתה חושב לגבור עליו בכוחות עצמך - באמת לא תוכל להתגבר עליו. אין סיכוי! הרי היצר הוא מלאך, הוא אש! בשר ודם אינו יכול ללחום ולגבור על מלאך בכוחות עצמו.

סוד ההצלחה במלחמה כנגד היצר, הוא ההבנה שלא האדם עצמו נלחם בו אלא הקב"ה. על האדם מוטל רק לצאת למלחמה כנגד היצר. אם יעשה את המוטל עליו ויקום להילחם ביצר - מובטח לו שאת המלחמה עצמה ינהל הקב"ה עבורו.

זהו שאומר הכתוב: "כי תצא למלחמה" - אם רק תצא למלחמה כנגד היצר - מובטח לך כי "ונתנו ה' אלוֹקֶיךָ בַיָּדְךָ".

זכית לראות את רב פלוני, אם כן למה לא היית כמוהו'. הוא טועה! בשמים לא ידונו אותנו 'למה לא היית כמו רב פלוני', אלא 'למה לא היית אתה עצמך!'.
 מסןפר על רבי נפתלי מאמסטרדם

זצ"ל, שפעם בא אל רבו, רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ואמר לו: "רבי, אלו היה לי את הראש של ה'שאגת אריה', את הלב של בעל ה'יסוד ושרש העבודה', ואת המידות של רבנו [רבי ישראל סלנטר] - הייתי יכול לעבוד את ה' כראוי".

השיבו רבי ישראל סלנטר: "נפתלי, בראש שלך, בלב שלך, במידות שלך..."

אדם צריך לעבוד את ה' בכוחות שהוא קיבל משמים, לא בכוחות שאחרים קיבלו. לכל אחד יש את הכוחות והכלים המיוחדים לו, ותפקידו לנצל ולמצות אותם. כשאדם יבוא לשמים ישאלוהו: למה לא ניצלת את כוחותיך? למה לא השתמשת בכל הכלים שנתנו לך?

יכולתנו, לא תמיד הדבר בשליטתנו. אלא כך אמרו חכמים (יומא לח ע"ב): "הבא להיטהר - מסייעין אותה". אתה תעשה כמיטב יכולתך, ומן השמים יסיעו בידך להצליח במעשיך ולא להיכשל בדבר איסור.

עוד אמרו (שם לט ע"א): "אדם מקדש עצמו מעט - מקדשין אותו הרבה". לא מבקשים ממך הרים וגבעות, מבקשים ממך רק לפתוח פתח כחודו של מחט, לא יותר, ואז מובטח לך שהקב"ה יפתח לך פתח כפתחו של אולם (שיר השירים רבה ה, ג).

אדם קורא על גדלותם של גדולי הדורות, הוא שומע תיאורים נפלאים כיצד הם שקדו על התורה יומם ולילה, כיצד קידשו ורוממו את עצמם למעלות נשגבות, והוא מתמלא חלישות הדעת: גם אני רוצה, אבל איך אוכל להיות כמותם? כמה אני רחוק מהם!

ה"חפץ חיים" זצ"ל היה אומר: אדם חושב שבשמים יטענו כלפיו: הרי

לבוש בגדים מזוהמים, לא הכניסוהו לתוך הבית פנימה אלא הוציאו לו פת. אמר העני בטרונייה: "ביום כזה, כולם נמצאים בפנים, ואני בחוץ?".

הכניסו פלימו לתוך ביתו והושיבו לבדו ליד שולחן צדדי. הוא ובני ביתו ישבו סביב השולחן במרכז הבית, לבושים בגדי לבן זכים וצחים. רטן העני: "מדוע אתם יושבים יחד, ואותי מושיבים לבדי?".

צרף פלימו את העני אל השולחן יחד עם כל בני הבית. מה עשה העני? היה יושב ומעלה על עצמו שחין ופצעים המוציאים לחה ועושה בהם דברים מאוסים. העירו לו: "שב כראוי".

אמר להם: "תנו לי כוס".

הביאו לו כוס. היו בטוחים שהוא רוצה כוס לשתות בה, אך הוא התחיל לירוק לתוכה את כיחו וניעו. פלימו לא יכול היה לעצור ברוחו וגער בו: "דרך ארץ!".

העני שמע את הגערה, צנח לארץ ומת. התחילו הבריות להתלחש:

מחקרים מדעיים גילו, שהאדם החכם ביותר בעולם מנצל לא יותר משבעה אחוזים מהיכולות השכליות שלו. אם כן, כמה אחוזים מהמוח האנושי מנצל האדם הממוצע? אולי אחוז בודד...

נתנו לנו כוחות אדירים, רק צריך לגלות אותם, לפתח ולנצל אותם. בכוחות הללו צריכים להילחם ביצר הרע, לעמוד בניסיונות החיים, ולהתעלות בתורה וביראת שמים.

הגמרא (קידושין פא ע"ב) מספרת על האמורא פלימו, שבכל פעם שהיה הולך לקיים דבר מצוה, היה אומר: "גירא בעיניה דשטן" - חץ בעיני השטן. הוא עשה זאת כדרכם של היוצאים למלחמה, שמעוררים את עצמם בכל מיני מילות עידוד, כדי לזרז ולחזק את עצמם.

השטן החליט לנסות אותו. פעם אחת, בערב יום הכיפורים, התחפש השטן לעני ודפק על דלת ביתו של פלימו. בני הבית התכונו לקראת היום הקדוש, וכשראו את העני בפתח

אל תקלל אותי! פשוט מאוד תבקש מהקדוש ברוך הוא שיגער בי'. כשהקב"ה יגער בשטן, הוא יאבד את כוחו, והאדם יצליח לעמוד כנגדו.

העולם הזה הוא עולם הניסיון. הקב"ה ברא את האדם והרכיב בו שני כוחות מנוגדים - נשמה וגוף: 'וַיִּצְרֶה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשִׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה' (בראשית ב, ז).

הנשמה באה מהעולם העליון, היא חצובה מתחת כסא הכבוד, והיא מושכת את האדם למעלה. לעומתה, הגוף הוא גשמי וארצי, והוא מושך את האדם כלפי מטה.

כל ימיו נמצא האדם במלחמה תמידית, בלתי פוסקת, בין שני הכוחות המנוגדים הללו. הנשמה הרוחנית אינה סובלת גשמיות, והגוף הגשמי והחומרי אינו סובל רוחניות. תפקיד האדם להגביר את כוח הנשמה על הגוף.

תפקידו של היצר הרע להגביר את

"פלימו אחראי למותו של העני".

חשש פלימו לשלומו, ברח מביתו והתחבא בבית הכסא. הלך אחריו השטן המחופש לעני, ונפל לפניו. ראה השטן את פלימו שרוי בצער ובפחד, והחליט להתגלות בפניו. אמר לו: "אני השטן, ובאתי לנסות אותך". ואז שאל השטן את פלימו: "אמור לי, מפני מה אתה מקלל אותי בכל פעם שאתה מקיים דבר מצוה ואומר: 'חץ בעיניך, השטן'?"

השיב פלימו: "בכל פעם שאתה רואה אותי הולך לדבר מצוה, אתה בא אלי ומבקש להטות אותי מן המצוה. אני עומד על נפשי ונלחם בך, על כן אני מזרז ומחזק את עצמי בקריאה הזו - 'גירא בעיניה דשטן'".

אמר לו השטן: "במקום לקלל אותי שייכנס בי החץ, אתה יכול לבקש מהקדוש ברוך הוא: 'יגער ה' בך השטן'".

השטן הודה שהאדם אינו יכול לגבור עליו בלי עזרה משמים. אך הוא ביקש מפלימו: 'אתה רוצה לקבל עזרה מה?'

כך מובא במדרש (בראשית רבה נה, ב):
 "היוצר הזה כשהוא בודק את הכבשן
 שלו, אינו בודק את הכלים המרועעים,
 למה? שאינו מספיק להקיש עליו
 פעם אחת עד הוא שוברו. ומה הוא
 בודק? בקנקנים יפים, שאפילו הוא
 מקיש עליהם כמה פעמים אינו
 שוברו. כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה
 את הרשעים, אלא את הצדיקים".

עוד משל יפה מובא שם: "משל לבעל
 הבית שהיו לו שתי פרות, אחת כוחה
 יפה, ואחת כוחה רע, על מי הוא נותן
 את העול - לא על אותה שכוחה יפה?
 כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה אלא
 את הצדיקים".

כשהראו ליעקב אבינו את כותנת יוסף
 בנו מלאה בדם ואמרו לו
 "חֲתִיָּה רָעָה אֶכְלָתָהּ: טָרַף טָרַף יוֹסֵף"
 (בראשית לו, לג), הוא מאן להתנחם
 מהבשורה המרה: "וַיִּקְמוּ כָּל בְּנָיו וְכָל
 בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיִּמָּאן לְהִתְנַחֵם" (שם פס'
 לה).

נשאלת השאלה: היאך יתכן שיעקב
 אבינו, תפארת האבות הקדושים,

כוח הגוף על הנשמה, לפתות את
 האדם ללכת אחר מאוויי ליבו
 ותאוותיו.

זהו הניסיון הגדול של האדם - האם
 יצליח להגביר את כוח הנשמה על
 הגוף, או שהגוף ישלוט על נשמתו,
 והאדם יהיה עסוק במילוי תאוותיו.
 אם יעמוד האדם בניסיון - מילא בכך
 את ייעודו בעולם ויקבל את שכרו
 בעולם הבא - "מָה רַב טוֹבָךָ אֱשֶׁר
 צִפַּנְתָּ לְיִרְאֵיךָ" (תהלים לא, כ).

אל יאמר האדם: איני יכול לעמד
 בניסיון, איני מצליח לגבור על יצרי.
 עלינו לדעת כי אין ניסיון שהאדם אינו
 יכול לעמוד בו! אין מציאות כזו! אם
 הקב"ה מעמיד את האדם בניסיון,
 הוא גם יתן לו את הכוחות ויסיע לו
 לעמוד בניסיון.

זה ההסבר לכך שהקדוש ברוך הוא
 מנסה דווקא את הצדיקים ולא את
 הרשעים, כמו שנאמר (תהלים יא, ה) "ה'
 צִדִּיק יִבְחֶן". ולמה? משום שהוא יודע
 שהצדיק יוכל לעמוד בניסיון.

והאדם היה זוכר בצורה חיה את כל הצרות והמאורעות הקשים שפקדוהו בימי חייו, היה שוקע בדיכאון עמוק ולא מצליח לנהל חיים תקינים. לכן, הקב"ה טבע באדם את תכונת השכחה - לטובת האדם, כדי שישכיח מליבו את הצרות ואת המאורעות הקשים שארעו לו בימי חייו. כך יוכל להמשיך בשגרת חייו.

אכן, העולם אומר: "הזמן הוא הרופא הטוב ביותר". ככל שהזמן חולף, משברי החיים שפקדו את האדם בעבר משתכחים מליבו, עוצמת הרגשות מתעמעמות, והצער פוחת והולך.

אומרת התורה (דברים לב, יח): "צֹר יִלְדָּךָ תִּשִׁי וְתִשְׁכַּח אֶל-מַחְלָלְךָ". מה הכוונה? יש מפרשים: "צור ילדך תשי" - הקדוש ברוך הוא הטביע באדם את השכחה [תשי' - לשון נשיה ושכחה] כדי שישכח את הצער ואת המכאובים שהיו לו. ומה עושה אדם? "ותשכח א-ל מחללך" - משתמש בתכונה זו של שכחה כדי

סרב להתנחם, הרי כל אדם מישראל צריך להאמין כי "ה' נָתַן וְה' לָקַח יְהי נָשִׁים ה' מְבָרָךְ" (איוב א, כא), ואמרו חז"ל (מועד קטן כז ע"ב) שאסור להתקשות ולהצטער על המת יותר מדי, שבכך הוא מורה שהקב"ה עשה לו עול כביכול.

אלא, יעקב אבינו ידע שאין הקב"ה מביא על האדם ניסיון שאינו יכול לעמוד בו. ואם הוא אינו יכול להתנחם, אין זה משום שהוא מתקשה על המת יותר מדי, אלא אדרבה - זה אות וסימן שיוסף לא מת, כי אילו היה מת - היה עומד בניסיון ומקבל תנחומים.

חז"ל מפרשים את "וימאן להתנחם" בדרך אחרת. בדרך הטבע, חזקה על המת שמשכתח מן הלב לאחר שנים-עשר חודש (ברכות נח ע"ב). כיון שראה יעקב כי למרות שחלפו שנים עשר חודש אין המת משכתח מליבו, והוא ממאן להתנחם, הבין מכך שעוד יוסף חי.

צא וראה, אם לא היתה שכחה בעולם,

עליך דעתך, וכך יחוסו עליך ויעזבו אותך לנפשך".

עשה האיש כעצת ידידו. כשהיו באים אליו הנושים היה עושה עצמו כמשוגע שיצא מדעתו. אכן, העצה הועילה. הם חסו עליו וויתרו לו על החובות.

שמח האיש שמחה גדולה והלך אל ידידו הטוב כדי להודות לו מקרב לב על עצתו המועילה. חשב בליבו: כעת, כשנפשי רגועה, זה הזמן לנסות לשקם את עסקי הכושלים. הוא ביקש מידידו הטוב הלוואה גדולה כדי לשקם את עסקיו. ידידו נענה לו, הלווה לו סכום מכובד וקבע לו זמן פרעון.

בהגיע זמן הפרעון המתין הידיד לבואו של חברו הסוחר, אך לשוא. כשראה שאינו מגיע, הלך לביתו כדי לבקש את פרעון ההלוואה. נעמד בפתח הבית, דפק בדלת והמתין. כעבור זמן קצר פתח הסוחר את הדלת, וכשראה מולו את ידידו, הבין על מה ולמה הוא בא. מיד החל לקפץ לפניו מצד לצד והשמיע קולות של תרנגול...

אמר לו הידיד: "כפוי טובה שכמוך!

לשכוח את ה' ואת תורתו ומצוותיו. המגיד מדובנא זצ"ל מביא על כך משל נפלא (אהל יעקב פרשת האזינו שם): סוחר יהודי ירד מנכסיו ונקלע לחובות כבדים. נטל הלוואות בסכומי עתק, וכשהגיע זמן הפרעון לא היה לו לפרען. הלך אל המלווים והתחנן על נפשו שיאותו לדחות לו את מועד הפרעון. הם חמלו עליו ונענו לבקשתו, אולם גם בחלוף הזמן לא היה לו לפרוע את הלוואותיו.

והנה יום אחד הוא פגש ידיד ותיק. הידיד שאל לשלומו, השיב הסוחר: "חיי אינם חיים. נכנסתי לחובות כבדים, נטלתי הלוואות בסכומי עתק, אולם אין לי להשיבן, והנושים לוחצים עלי".

אמר לו הידיד: "יש לי עצה איך לסלק מעליך את הנושים הרבים. כשיבואו אליך בעלי החובות לדרוש את כספם, עשה עצמך כמשוגע, עלה על השולחן והשמע באזניהם קולות משונים של תרנגול... כשיראו אותך משתטה כאחד המשוגעים, יאמרו שנטרפה

ואם כן יצא שכרו בהפסדו".

סיים הסטיפלר: "הקב"ה מכיר כל אדם ויודע בדיוק נמרץ את כוחותיו. לעולם הוא לא יעמיס על האדם משא שלא יוכל לשאת אותו. אם הוא העמיס על האדם איזשהו משא, גם אם הוא כבד - בוודאי מן השמים נתנו לו את הכוחות לשאת אותו".

כך מצא הסטיפלר מסילות לליבו של אותו אברך, ובדברים אלו הצליח לנחמו מאבלו.

עם ישראל הוא דוגמא מוחשית לכך שאפשר לעמוד בניסיונות, גם ניסיונות קשים מאוד. במשך כל הגלות הארוכה פקדו את העם היהודי תלאות וייסורים רבים - רדיפות ופרעות, גזרות שמד, פוגרומים, מסעי צלב, אינקויזיציה, השואה הנוראה. שונאי ישראל הצרו לעם ישראל בכל דרך, כדי לכלותם מן העולם, אך עם ישראל חי וקיים.

אחד מהוגי הדעות המפורסמים של אומות העולם, מארק טוויין, אמר:

הרי אני זה שנתתי לך את העצה הזאת, וכעת אתה מעז להשתמש בה כנגדי? בוש והיכלם!".

אברך שכל את ביתו וחש שעולמו חרב עליו, נכנס למרה שחורה ומאן להתנחם. באמצע ה'שבעה' לקחוהו אל הסטיפלר וצ"ל.

אמר לו הרב: "הגמרא אומרת (כתבות סז ע"א): 'לפום גמלא שיחנא'. פרש רש"י: 'לפי כוח הגמל יטעינוהו משא'. אם הגמל גדול וחזק - אפשר להעמיס עליו משא כבד, אך אם הוא קטן וחלש - אפשר להניח עליו משא קל בלבד".

הוא הוסיף: "אדם שיש לו חמור המשמשו למשא, יודע את המשקל המקסימלי שאפשר להעמיס עליו. הוא נזהר מאוד שלא להניח עליו יותר מיכולת המשא שלו. מדוע, הרי בוודאי הוא רוצה לנצל את החמור ולהעמיס עליו כמה שיותר? אלא, הוא יודע שאם יעמיס על החמור גרם אחד יותר מיכולת המשא שלו - החמור יפול תחתיו, יקרוס ויתמוטט,

את המדינה. חלק מהיהודים הצהירו על התנצרותם למראית עין ונתרו בספרד, והאחרים גורשו בהמוניהם מן המדינה. היהודים שנשארו בספרד התנהגו כלפי חוץ כנוצרים, אך המשיכו לקיים את המצוות בסתר, וכונו "אנוסים".

רבים מן היהודים האנוסים שנשארו בספרד השתוקקו להניח תפילין, אך המלכות החרימה את תשמישי הקדושה מבתי היהודים, והם נותרו ללא טלית ותפילין. היה נוצרי אחד שגילה את השקר שבנצרות, וכד בבד עמד על האמת הנצחית של דת ישראל, עד שהחליט להסתפח לעם ישראל ולהתגייר כדת וכדין. הוא רכש זוג תפילין והכניסן לביתו בהחבא.

מדי בוקר היתה נערה יהודיה באה אל ביתו, נוטלת את התפילין ומחביאה אותן בבגדיה, וכך היתה עוברת במסירות נפש בין בתי האנוסים ומוסרת להם את התפילין לכמה רגעים כדי לזכותם במצוה החשובה. בתחילה איש לא חשד בה. אולם

הגעתי למסקנה שיש בורא לעולם - מעצם המציאות והקיום של העם היהודי. אימפריות קמו ונפלו, אך עם ישראל, למרות כל מה שעבר עליו - חי וקיים. דבר זה לא יתכן שיקרה בדרך הטבע, אלא בוודאי יש אלוקים לעולם, והוא מסוכך ומגן על עם ישראל.

עם ישראל קרוץ מחומר מיוחד. הקב"ה ידע שאפשר להביא עליהם ניסיונות קשים, והם יעמדו בהם בעוז ובגבורת רוח. כל הרדיפות והייסורים לא הטו אותם מאמונתם בה' ומהליכתם בדרך התורה. רבבות מסרו את נפשם ונעקדו על קדושת שמו יתברך.

בזמן האינקויזיציה הנוצרית בספרד, אסרו על היהודים לקיים את מצוות התורה. מי שהעז להמרות את צו המלכות ונתפס - נידון לייסורים קשים במרתפי האינקויזיציה. בשנת רנ"ב פורסם צו מלכותי האוסר על יהודים להתגורר בספרד. הם הועמדו בפני הבררה - או להתנצר או לעזוב

ומוכנה למסור על כך את נפשה, ודתה אוסרת על האדם ליטול את נפשו במו ידיו.

נטלה הנערה את הסיכות ונעצה אותן בבשרה לקשור את בגדיה לגופה, כדי שחלילה לא יתגלה בשרה בזמן גרירתה ברחובות העיר. הממונים השתוממו ממעשיה של הנערה, שברגעיה האחרונים עלי אדמות נתונה מחשבתה כיצד לשמור על צניעותה.

הממונים קשרו את שערות ראשה לזנב הסוס, והפרש החל להוליך את הסוס ברחוב העיר כשהיא נגררת מאחור. לאחר כמה דקות שמע הפרש את זעקותיה של היהודיה: "עצור, בבקשה, עצור".

עצר הפרש לראות על מה נזעקה היהודיה. אמרה לו: "חלק מהסיכות יצאו מבשרי. איני רוצה שחלילה יתגלה בשרי. לכן, בבקשה ממך, המתן כמה דקות עד שאקשור שוב את הבגדים לגוף".

הפרש נדהם. הוא אומנם שמע על

המסלול היומיומי שהיתה עושה מדי בוקר עורר את חשדם של שוטרי המלך. הם עקבו אחריה וגילו את מעשיה. העמידוה לדין והציבו בפניה את הבררה: להתנצר, ולא - יוציאווה להורג במיתה קשה ואכזרית: יקשרו את שערות ראשה לזנב הסוס ויוליכו את הסוס ברחובות העיר כשהיא נגררת בשערותיה עד שיתפרקו איבריה.

היהודיה הצעירה היתה איתנה בדתה ובאמונתה, ולרגע לא עלה על ליבה לעזוב את דתה ולהמירה בדת של הבל וריק. לפני שעמדו להוציא את גזר דינה, אפשרו לה לבקש בקשה אחרונה, כדרכם של נדונים למות. היא בקשה דבר אחד: חבילת סיכות.

הממונים תמהו לפשר בקשתה. הם היו רגילים שאנשים מבקשים כל מיני בקשות לפני הוצאתם להורג, אך בבקשה מוזרה כזו טרם נתקלו. הם חששו שהיא מבקשת לדקור את עצמה למות. אך היא שללה את המעשה ואמרה שהיא נאמנה לדתה

פרחה נשמתו.

זהו הכוח המיוחד של כלל ישראל ושל כל אדם מישראל - לעמוד בניסיונות, לגבור על היצר ולכבוש אותו, ולעמוד איתן כצור חלמיש מול כל הרוחות הרעות שמנשבות בעולם.

נאמנותם ומסירות נפשם של היהודים למען אלוקיהם ותורתם, אך לא האמין שעד כדי כך יהיו היהודים אדוקים בדתם. כשראה זאת לנגד עיניו, לא היה מסוגל להשלים עם התופעה המופלאה הזאת, וכמעט

פרשה למעשה

כיצד לנצח את היצר המתחדש בכל יום

ברבדים הפנימיים ביותר של נפשו, ומהי אם כן אותה יציאה?

אלא, שיציאה למלחמה אינה יציאה מארץ לארץ דווקא. כאשר אומרים שעם יוצא למלחמה הכוונה היא שהוא מתכונן ונערך לקראתה, ואינו 'נופל' לתוכה ללא הכנה מוקדמת.

פִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבֶיךָ (דברים כא, י).

רבותינו (קידושין כא ע"ב) פרשו פרשה זו של 'כי תצא למלחמה' על מלחמת היצר. ואם כן, כיצד נסביר את ההדגש על 'כי תצא' - היציאה למלחמה? הלא יצר הרע נלחם עם האדם מבפנים, מתוך ליבו, והמאבק הוא בתוך תוכו,

האדם בטיעון זה או אחר או על ידי תאוה כזו וכזו, ואם האדם מצליח לגבור על הפיתוי - הוא מעצים אותו עוד ועוד. כך מוצאים אנו בני אדם שיודעים כי דרכם הרעה הולכת לאבדון, אולם אינם מצליחים לעצור בעצמם, משום שכאשר היצר מבחין בהתעוררות קלה מצידם, הוא מיד מגדיל ומגביר את הניסיון, והם נופלים שוב.

התחדשות, לעומת זאת, היא אסטרטגיה מתחכמת יותר, והיצר משתמש בה במקרים שבהם האדם נחוש וחזק כצור חלמיש. הוא מזהה את פיתוי היצר ועומד כנגדו בעוז; לא משנה כמה יגדיל היצר את הניסיון - האדם מתרחק ממנו, וניצל. או אז, מניח היצר לפיתוי, ועוטף את העברה בעטיפה חדשה ובלתי מזכרת. אם קודם דיבר אל הרגש - כעת הוא פונה אל השכל. אם קודם ניסה לטעון שלא נורא אם ישל בדבר אחד, כעת הוא מסביר שמעיקר הדין כלל אין איסור בדבר...

וכך צריכה להיות גם מלחמתנו עם היצר; מי שסבור שיוכל להתגבר על יצרו בלא להתכונן למאבק ולנהג בתכסיסי מלחמה - כישלונו מובטח מראש, רח"ל. על מנת לנצח את המלך הזקן והכסיל השוכן בליבנו עלינו להיות מודעים למאבק וערניים לפיתיונות, ולהקדיש את מלוא תשומת ליבנו למלחמה.

על מנת להיערך כראוי למלחמת היצר - עלינו להכיר את דרכי לחימתו. הגמרא (קידושין ל ע"ב) מזכירה שתי אסטרטגיות מרכזיות שבהן נוקט היצר על מנת להכשילנו:

האחת - "יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, שנאמר: (בראשית ו, ה): 'רַק רַע פֶּל הַיּוֹם'". והשנייה - "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר: (תהלים לו, לב): 'צוֹפֵה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לְהַמִּיתוֹ'".

ומה ההבדל ביניהן?

התגברות היא באותה שיטה ובאותם תכסיסים. היצר מנסה לפתות את

הגמרא.

בפרקי דרבי אליעזר (פרק מט) מסופר, שכאשר ציוה מרדכי על אסתר להיכנס לאחשוורוש אף שלא נקראה אליו, והיא ביקשה ממנו: "יצומו עלי ואל תאכלו ואל תנשטו שלשית ימים לילה ויום" (אסתר ד, טז) - אמר לה מרדכי: הרי הלילה השלישי הוא ליל ט"ו בניסן - ליל הסדר?

"אמרה לו: זקן שבישראל אתה וראש לסנהדרין, ואתה אומר דבר זה? ואם אין ישראל לעשות הפסח למי הוא פסח? ושמע מרדכי את דבריה ועשה לה כל אשר ציוותהו, שנאמר: "ויעבר מרדכי ויעש ככל אשר צויתה עליו אסתר (אסתר ד, יז), מה הוא לשון 'ויעבר מרדכי'? מלמד שעבר יום ראשון של פסח בלא אכילה ושתיה".

כך ישבו בליל הסדר מרדכי ועשרים ושנים אלפי ילדי ישראל בצום מתמשך, זעקו והתחננו אל ה', ולאחר סדר התפילה - התישבו ללמוד תורה! במקום לקיים את מצוות יום טוב, הם יושבים ולומדים את עניין קמיצת

כדי להתמודד מול התחדשות היצר, זקוק האדם לערנות מיוחדת ולחשבון נפש תמידי, שייסייע לו להבחין בין טוב לרע, למרות העטיפות המתחלפות.

עד כה עסקנו בהתמודדות עם תכסיסי היצר, אולם כאשר יוצאים למלחמה, אין די בלימוד דרכי המלחמה של האויב, חובה עלינו להיות מצוידים גם בשיטות מלחמה משלנו.

אכן, הגמרא מתיחסת גם לכך: "תנא דבי רבי ישמעאל: בני, אם פגע בך מנול זה מושכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח, ואם ברזל הוא מתפוצץ, שנאמר (ירמיהו כג, כט): 'הלוֹא כה דְּבַרִי פָּאֵשׁ נָאֵם ה' וּכְפֹטִישׁ יִפְצֹץ סֶלַע'".

התורה הקדושה היא סם חיים לאדם וסם המוות ליצר הרע. היצר מוכן לוותר לך בכל עניין, העיקר שלא תגיע לבית המדרש ותלמד תורה לשם שמים. תגמול חסדים, תזכה את הרבים - ובלבד שלא תתישב על יד

המון: להחליש את רוח הלחימה ולגרום למרדכי ולילדי ישראל להרפות מתעניתם, מתפילתם ומתורתם, ואז, כאשר ירדו מהדרגה הרוחנית שהגיעו אליה, כבר ימצא דרך להתגבר עליהם. מרדכי הבין את מזימתו של המון. על כן, מיד כאשר ירד מן הסוס אשר רכב בו המלך, הסיר את בגדי המלכות ושב לשקו ולתעניתו.

כאן אנו מוצאים תכסים נוסף של היצר הרע: הוא גורם לך לחשוב כאילו הכל בסדר, התגברת והתעלית, וכעת אפשר לנוח... יום כיפור שלם עבר עליך בדבקות, עכשיו אפשר קצת להתפרק... שעה שלמה ישבת ולמדת, מדוע לא תצא להתאורר מעט?

אבל לאמיתו של דבר במלחמת היצר אין הפסקת אש, ואין רגע ללא מאבק. עלינו לשמור את המתח הפנימי הזה ולעמוד תדיר על המשמר כדי שלא למעוד חלילה.

מנחת העומר. והנה - "בְּלִילָהּ הָהוּא נִדְּדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ (אסתר ו, א), ותוצאות ארועי אותו לילה - המון מגיע לקחת את מרדכי כדי להלבישו בלבוש המלך ולהרכיבו ברחוב העיר, ובהגיעו לבית המדרש אמר המון "קִמְיָן שְׁעוּרִים שְׁלָכְם דְּחָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כְּפָר כֶּסֶף שְׁלִי!" (מגילה טז ע"א).

אפילו המון הבין באיזה כוח נצחוהו ישראל!

מענין זה של "קִמְיָן שְׁעוּרִים שְׁלָכְם דְּחָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כְּפָר כֶּסֶף שְׁלִי", למד האדמו"ר מסוכטשוב זצ"ל, בעל ה"אבני נזר", יסוד נפלא:

לאחר סיבוב ה' כֶּכָּה יַעֲשֶׂה' ברחוב העיר - "וַיֵּשֶׁב מְרַדְּכִי אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ" (אסתר ו, יב), ורש"י במקום מפרש: "וישב מרדכי - אל שקו ותעניתו".

השאלה היא פשוטה: מה לך חוזר לשקך ולתעניתך? הניצחון בידך! המון בעצמו הודה בכך!

אלא שזאת בדיוק היתה מטרתו של

החולה. ככל שהחולה בטוח בהחלמתו העתידית ושומר על תקווה ועל שמחת חיים - הסיכויים להחלמתו הולכים וגדלים!"

אמר בעל "יסוד העבודה": כך במחלה גופנית, וכך גם בפגיעה רוחנית. בטחון החולה ברפואתו הוא התרופה הטובה ביותר! כאשר אדם בוטח בבורא עולם שיתן לו את כל כוחות הנפש והגוף הדרושים לו כדי להתגבר על יצרו, והוא מצידו עושה ככל יכולתו על סמך הביטחון הזה - יזכה בסייעתא דשמיא להכריע את יצרו הרע ולצאת ממלחמת החיים כשידו על העליונה.

האדמו"ר הראשון מסלונים זצ"ל, בעל ה"יסוד העבודה" סיפר, כי כאשר היה רבי משה מקוברין זצ"ל מאושפז בוילנא ומטופל על ידי גדולי הרופאים, שאל פעם את אחד הפרופסורים אם הרפואה מכירה באמצעים כלליים המשפרים את מצב החולה. האם מעבר לתרופות יעודיות למחלות ספציפיות, ישנן דרכים מוכחות נוספות התורמות לרפואה?

"בהחלט", השיב הפרופסור. "שנים של מעקב אחרי הצלחת טיפולים רפואיים הוכיחו, כי הדבר החשוב ביותר בתהליך של רפואה והחלמה הוא השמירה על רוחו האיתנה של

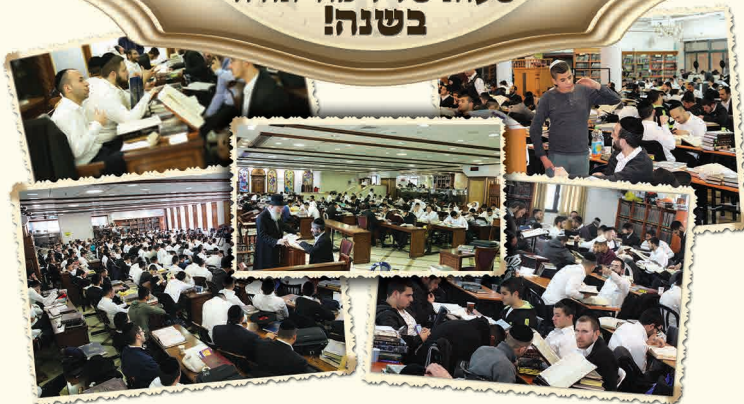

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 02 - 5000455 פקס: 02 - 5000502 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות
ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמחה סוליקה

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ויקאם הי"ו,

ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון הי"ו, רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,

אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איזה ז"ל, מרים בת זהרה ז"ל,

מוזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,

לאה בת פנינה ז"ל, מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל,

יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל ת.נ.צ.ב.ה